

Lovforslag nr. L 76. Fremsat den 27. oktober 1999 af justitsministeren (Frank Jensen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse

(Sene provokerede aborter)

§ 1

I lov om svangerskabsafbrydelse, jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 633 af 15. september 1986, som
senest ændret ved lov nr. 389 af 14. juni 1995,
foretages følgende ændring:

1. I § 3 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* Må fosteret antages at være levedyg-
tigt, kan tilladelse til svangerskabsafbrydelse
kun gives, såfremt de i stk. 1, nr. 3, nævnte om-
stændigheder med afgørende vægt taler for det.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2000.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslagets formål og baggrund.

Lovforslaget indebærer en regulering af adgangen til at få foretaget visse sene provokerede aborter.

Der foreslås således en skærpelse af lovens betingelser for tilladelse til svangerskabsafbrydelse i tilfælde, hvor det pågældende foster må antages at være levedygtigt.

I sådanne tilfælde er det efter forslaget ikke tilstrækkeligt, at de almindelige betingelser er opfyldt. Tilladelse kan kun gives, hvis der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, og disse omstændigheder med afgørende vægt taler for, at der foretages svangerskabsafbrydelse.

Lovforslaget fremsættes på baggrund af den senere tids debat i bl.a. Folketinget om etiske spørgsmål i forbindelse med sene aborter.

2. Gældende ret.

2.1. Lovgivningen.

Efter § 1 i lov om svangerskabsafbrydelse har en kvinde, som har bopæl her i landet, ret til at få sit svangerskab afbrudt, hvis indgrebet kan foretages inden udløbet af 12. svangerskabsuge, og kvinden efter at være blevet vejledt om mulighederne for støtte til gennemførelse af svangerskabet m.v. fastholder sit ønske herom.

Efter lovens § 2 kan en kvinde endvidere uden særlig tilladelse få sit svangerskab afbrudt, hvis indgrebet er nødvendigt for at afværge fare for hendes liv eller for en alvorlig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred, og denne fare udelukkende eller ganske overvejende er lægeligt begrundet.

I andre tilfælde - dvs. hvor 12. svangerskabsuge er udløbet, og der ikke foreligger omstændigheder som nævnt i § 2 - kan der kun foretages svangerskabsafbrydelse med særlig tilladelse, jf. lovens § 3. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

»§ 3. Er 12. svangerskabsuge udløbet, kan en kvinde, som har bopæl her i landet, få tilladelse til svangerskabsafbrydelse, hvis:

- 1) Svangerskabet, fødslen eller omsorgen for barnet medfører fare for forringelse af kvindens helbred på grund af foreliggende eller truende legemlig eller sjælelig sygdom eller svækkelsestilstand eller som følge af hendes øvrige livsforhold,
- 2) graviditeten skyldes omstændigheder som nævnt i borgerlig straffelovs § 210 eller §§ 216-224,
- 3) der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse,
- 4) kvinden på grund af legemlig eller sjælelig lidelse eller svag begavelse ikke formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde,
- 5) kvinden på grund af ung alder eller umodenhed ikke for tiden formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde, eller
- 6) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for barnet må antages at ville medføre en alvorlig belastning af kvinden, som ikke kan afværges på anden måde, således at det af hensyn til kvinden, til opretholdelsen af hjemmet eller omsorgen for familiens øvrige børn må anses for påkrævet, at svangerskabet afbrydes. Ved afgørelsen tages hensyn til kvindens alder, arbejdsbyrde og personlige forhold i øvrigt samt til familiens boligmæssige, økonomiske og helbredsmæssige forhold.

Stk. 2. Tilladelse til svangerskabsafbrydelse må kun gives, hvis de forhold, der begrunder ansøgningen herom, har en sådan vægt, at det findes berettiget at udsætte kvinden for den forøgede helbredsmæssige risiko, som indgrebet nu indebærer.«

Tilladelse efter bestemmelsen gives af de regionale abortsamtaler. Et samråds afslag på en ansøgning om tilladelse kan indbringes for Ankenævnet i sager om svangerskabsafbrydelse og sterilisation (Abortankenævnet), jf. nærmere lovens § 4, stk. 2. Tilladelse kan efter § 4, stk. 3, kun gives, hvis der er enighed herom i samrådet eller ankenævnet.

Den gældende lov fastsætter ikke nogen grænse for, hvor sent i graviditeten der kan gives tilladelse til svangerskabsafbrydelse. I betænkning nr. 522/1969 om adgang til svangerskabsafbrydelse anføres således (side 117), at der i overensstemmelse med gældende ret ikke foreslås fastsat nogen »tidsgrænse opad.« Det anføres endvidere i betænkningen (side 92), at afgørelsen om meddelelse af tilladelse beror på »et skøn, hvor der især tages hensyn til indikationens styrke sammenholdt med den forøgede risiko og belastning, som indgrebet må antages at ville medføre for den pågældende kvinde.«

Efter lovens § 10, stk. 2, skal læger, sygeplejersker, jordemødre og sygehjælpere, for hvem det strider mod deres etiske eller religiøse opfattelse at foretage eller medvirke til svangerskabsafbrydelse, efter anmodning fritages herfor. Tilsvarende gælder for personer, der er under uddannelse til et af de nævnte erhverv. Bestemmelsen finder anvendelse, uanset på hvilket stadium i graviditeten der er tale om at foretage svangerskabsafbrydelse.

2.2. *Praksis i abortsamrådene og Abortankenævnet.*

Selv om der principielt ikke gælder nogen tidsmæssig grænse for, hvor sent der kan gives tilladelse til svangerskabsafbrydelse, følger det af lovens § 3, stk. 2, om hensynet til risikoen for kvindens helbred, at der skal stilles øgede krav til indikationens styrke, jo længere fremme i graviditeten kvinden er.

Også i øvrigt har Abortankenævnet været meget tilbageholdende med at give tilladelse i tilfælde, hvor kvinden har været langt henne i graviditeten. I nævnets hørings svar af 19. december 1997 over Det Etske Råds rapport om sene provokerede aborter (jf. nedenfor pkt. 4.2) anføres bl.a., at tilladelse til abort efter udløbet af 12. svangerskabsuge kræver stigende styrke i indikationen, desto senere i graviditeten indgrebet ønskes foretaget, at der kun meget sjældent gives tilladelse efter udløbet af 22. svangerskabsuge, og at der efter udløbet af 24. svangerskabsuge praktisk talt kun foretages abort i tilfælde, der er omfattet af lovens § 2, og hvor der således ikke kræves tilladelse.

I hørings svaret anfører nævnet endvidere bl.a. følgende om praksis på området:

»Ankenævnet har i sine retningslinier tillagt begge forhold [hensynet til kvindens og barnets rettigheder] betydning. Dels kvindens ret til at bestemme over eget liv og dels barnets muligheder i tilfælde af, at det bliver født. Denne afvejning er foregået på den måde, at der med stigende graviditetstid stilles krav om stigende tyngde af en social-psykiatrisk indikation, medens påviste invaliderende misdannelser hos foste-

ret har givet kvinden adgang til at vælge abort op til 22. uge og i meget sjældne tilfælde op til 24. uge. Efter 22. uge er tilladelsen stort set kun givet, hvis der ikke var udsigt til, at barnet kunne overleve eller kun kunne overleve med svær sygdom eller stor sandsynlighed for at dø kort efter fødslen.«

Som bilag 2 til lovforslaget er der optaget en oversigt over tilladelser til svangerskabsafbrydelse i 1996-98. Det fremgår heraf bl.a., at der i de nævnte år er givet henholdsvis 562, 584 og 562 tilladelser.

De fleste af disse tilladelser er givet inden udløbet af 18. svangerskabsuge. Efter dette tidspunkt er der i de nævnte år givet henholdsvis 141, 134 og 138 tilladelser. Efter udløbet af 22. svangerskabsuge er de tilsvarende tal 15, 8 og 13, og efter udløbet af 24. uge 5, 1 og 4.

Det fremgår endvidere bl.a., at de tilladelser, der i de nævnte år er givet efter udløbet af 24. svangerskabsuge, alle er givet efter bestemmelsen i § 3, stk. 1, nr. 3, om tilfælde, hvor der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse. Det samme gælder stort set de tilladelser, der er givet efter 22. uge.

I de fire sager, hvor der i 1998 blev givet tilladelse til svangerskabsafbrydelse efter udløbet af 24. svangerskabsuge, var der i det første tilfælde (25. uge) tale om et tvillingepar med blodtransfusions-syndrom. Det måtte anses for tvivlsomt, om fostrene var levedygtige, og de ville under alle omstændigheder komme til at lide af svære hjerneskader. I det andet tilfælde (28. uge) blev der ved ultralydsscanning påvist sådanne defekter ved fosteret, at det ikke kunne anses for levedygtigt. I det tredje tilfælde (29. uge) var der ved ultralydsscanning påvist en nyrelidelse, som måtte anses for uforenelig med liv. I det fjerde tilfælde (29. uge) var det ved ultralydsscanning påvist, at fosteret ikke havde nogen hjerne, og at det var uden udsigt til liv.

3. *Retsstillingen i Norge og Sverige.*

3.1. *Retsstillingen i Norge.*

Adgangen til at få foretaget abort i Norge er reguleret i lov nr. 50 af 13. juni 1975 om svangerskabsavbrudd.

Efter lovens § 2 er der fri adgang til svangerskabsafbrydelse indtil udgangen af 12. svangerskabsuge, medmindre tungtvejende medicinske grunde taler imod.

Afbrydelse af svangerskabet efter udgangen af 12. svangerskabsuge kræver tilladelse fra abortnævnet. Tilladelse kan gives under nærmere angivne betingel-

ser, som efter deres karakter svarer til dem, der er anført i den danske lovs § 3.

Efter udgangen af 18. svangerskabsuge kan abort ikke foretages, medmindre der foreligger særligt tungtvejende grunde, jf. § 2, stk. 6, 1. pkt.

Endvidere fremgår det af bestemmelsens 2. pkt., at abort ikke kan tillades, såfremt der er grund til at antage, at fosteret er levedygtigt. Der er tale om en skønsmæssig vurdering i forhold til det enkelte foster. Vurderingen foretages af abortnævnet. Der kan ikke dispenseres.

Det antages i forarbejderne til loven, at levedygtighed normalt indtræder i tidsrummet mellem 24. og 28. svangerskabsuge. Det er imidlertid senere antaget, at levedygtighed kan indtræde efter udgangen af 22 uge.

Medfører svangerskabet overhængende fare for kvindens liv eller helbred, kan der foretages abort uden tilladelse, jf. lovens § 10. Dette gælder, selv om fosteret må anses for levedygtigt.

3.2. Retsstillingen i Sverige.

I Sverige er reglerne om svangerskabsafbrydelse indeholdt i Abortlag nr. 1974:595 med senere ændringer.

Efter lovens § 1 er der fri adgang til svangerskabsafbrydelse indtil udgangen af 18. svangerskabsuge. Det gælder dog ikke, hvis svangerskabsafbrydelsen på grund af sygdom hos kvinden kan antages at medføre alvorlig fare for hendes liv eller helbred.

Efter udgangen af 18. svangerskabsuge kan abort kun udføres med Socialstyrelsens tilladelse. Meddelelse af tilladelse forudsætter, at der foreligger særlige grunde, jf. lovens § 3, stk. 1. Spørgsmålet om, hvornår der foreligger sådanne grunde, er ikke udtrykkeligt reguleret i loven, men fastlagt i Socialstyrelsens praksis.

Efter lovens § 3, stk. 2, kan der ikke foretages svangerskabsafbrydelse, hvis der er grund til at antage, at fosteret er levedygtigt. Der er ligesom i Norge tale om en individuel bedømmelse af det enkelte foster. I praksis giver Socialstyrelsen normalt ikke tilladelse efter udgangen af 22. svangerskabsuge, medmindre fosteret lider af så alvorlig sygdom m.v., at det alligevel ikke kan antages at være levedygtigt.

Uanset den nævnte grænse kan der senere i graviditeten foretages svangerskabsafbrydelse, såfremt der foreligger alvorlig fare for kvindens liv eller helbred, jf. lovens § 6, stk. 2.

4. Den offentlige debat m.v.

4.1. Indledning.

Der har i den senere tid været ført en omfattende debat om de etiske problemstillinger, som er forbundet med gennemførelse af sene provokerede aborter.

Debatten har navnlig angået tilfælde, hvor det pågældende foster må anses for levedygtigt i den forstand, at det ville kunne overleve, hvis det på tidspunktet for den ønskede svangerskabsafbrydelse kom til verden ved en naturlig fødsel.

Fra debatten kan bl.a. fremhæves Det Etske Råds rapport af oktober 1997 om sene provokerede aborter (nedenfor pkt. 4.2) og Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag af 8. december 1998 om forbud mod provokeret abort på levedygtige fostre (nedenfor pkt. 4.3).

4.2. Det Etske Råds rapport.

Det Etske Råd afgav i oktober 1997 - efter anmodning fra Justitsministeriet - en rapport om sene provokerede aborter. Rapporten indeholder en nærmere belysning af de etiske problemstillinger og dilemmaer, der er forbundet med sådanne aborter. Bl.a. omtales spørgsmålet om forholdet mellem kvindens og det ufødte barns rettigheder, spørgsmålet om, hvorvidt det ufødte barns etiske ret til at leve stiger i takt med dets fysiske udvikling, spørgsmålet om hensyn til de etiske dilemmaer, der kan opstå for det sundhedsfaglige personale, og spørgsmålet om, hvilken betydning sene aborter har for det samfundsmæssige menneskesyn.

Endvidere anføres i rapporten bl.a., at sene provokerede aborter i videst muligt omfang bør undgås. Rådet peger i den forbindelse på behovet for en opprioritering af det opsøgende og oplysende arbejde, således at der i videst muligt omfang ydes støtte og rådgivning til kvinder, som ønsker at få foretaget svangerskabsafbrydelse.

Med hensyn til indførelse af en øvre tidsmæssig grænse i loven anføres i rapporten følgende (side 10):

»En øvre grænse for sene, provokerede aborter?«

Det Etske Råd er delt, når det gælder ønsket om at fastsætte en øvre grænse for sene, provokerede aborter.

Ingen øvre grænse for sene, provokerede aborter

For de medlemmer, som ikke ønsker en grænse (Pelse Helms Kaae, Lene Koch, Sigurd Olesen, Lars-Henrik Schmidt, Sven Asger Sørensen, Marianne Wangsted), har det været afgørende, at en øvre grænse vil betyde, at der ikke vil være mulighed for at tage

hensyn til de specielle tilfælde, hvor den enkelte kvinde og familie befinder sig i en så belastende og sårbar situation, at det gør abort velbegrundet. Begrundelsen kan både omfatte medicinske og sociale indikationer for sene, provokerede aborter. Denne position skal ses i sammenhæng med en opprioritering af rådgivning, oplysning og støtte under graviditeten og efter fødslen.

Indførelse af en øvre grænse for sene, provokerede aborter

For de medlemmer, som ønsker en øvre grænse for sene provokerede aborter, er der enighed om at knytte denne grænse til et levedygtighedskriterium. En bestemmelse om, at tilladelse til abort på levedygtige fostre ikke må gives, bør optages i lovgivningen, mens det bør overlades til Sundhedsstyrelsen at give nærmere vejledning under respekt af denne lovbestemmelse; dette kan enten ske ved fastsættelse af detaljerede retningslinier eller fastsættelse af en ugegrænse.

Nogle af disse medlemmer (Niels Henrik Arendt, Erling Tiedemann, Marina Cecilie Roné, Karen Schousboe, Mikael Rørth, Inga Steiner Sørensen og Frederik Christensen) er af den opfattelse, at det er etisk uacceptabelt at tillade abort på levedygtige fostre. I lighed med, hvad der allerede er gældende i Norge og Sverige, bør abortsamarådernes/Abortankenævnets adgang til at meddele tilladelse efter lovens § 3 (se side 5) derfor bortfalde, når fosteret har nået en alder, hvor det med de til enhver tid værende lægelige, jordemoderfaglige og plejemæssige muligheder må anses for at ville være levedygtigt, hvis det kom til verden ved en for tidlig fødsel. Så lidt som i Norge og Sverige bør lovgivningen give mulighed for tilladelse efter lovens § 3 til abort af levedygtige fostre; noget sådant vil være i strid med den intuition og umiddelbare etiske sans, som i overvejende grad findes i befolkningen.

Andre af disse medlemmer (Søren Holm og Linda Nielsen) mener, at der uanset levedygtighedskriteriet bør være mulighed for, at Abortsamarådet kan give dispensation i helt ekstraordinære tilfælde, særligt hvis fosteret ikke vil være levedygtigt efter fødslen eller barnets liv vil være forbundet med uafhjælpelig svær lidelse.«

Efter modtagelsen af Det Etske Råds rapport gennemførte Justitsministeriet en høring over rapporten.

Høringssvarene afspejler betydelige forskelle i opfattelserne af det rejste spørgsmål, herunder med hensyn til, om der bør fastsættes en øvre tidsmæssig grænse. Et gennemgående træk i udtalelserne er dog, at der - såfremt der fastsættes en sådan grænse - bør

være mulighed for efter omstændighederne at give dispensation. Det fremhæves endvidere i en række af høringssvarene, at der er et væsentligt behov for at yde rådgivning og vejledning af kvinder, som ønsker svangerskabsafbrydelse.

Særligt om spørgsmålet om en levedygtighedsgrænse anføres i Sundhedsstyrelsens høringssvar af 16. februar 1998 sammenfatningsvis bl.a. følgende:

»På ovenstående baggrund konkluderer Sundhedsstyrelsen, at en lovfæstet »levedygtighedsgrænse«, såfremt den tænkes fastsat som det tidligste tidspunkt, hvor undtagelsesvis overlevelse af levendefødte er set (18.-20. uge), ville indebære et markant brud såvel med abortlovens nuværende bestemmelser, som med mangeårig praksis i abortsamarådene, men at en sådan absolut grænse heller ikke ville være forenelig med en sædvanlig opfattelse af levedygtighed, hvor der forudsættes en vis realistisk udsigt til at kunne leve.

Såfremt der ved levedygtighed derimod skal forstås, at fostret ud fra en mere omfattende vurdering af hvert enkelt tilfælde, må antages med en vis rimelig sandsynlighed at ville kunne overleve i det mindste i en kortere periode (mindst 7 dage) efter fødslen uden for moderen, ville et forbud mod abort af levedygtige fostre efter Sundhedsstyrelsens vurdering have været foreneligt med den samrådspraksis, vi kender i Danmark, og som formentligt ikke adskiller sig nævneværdig fra praksis i Norge og Sverige. Der tages her forbehold for, at en nøjere fastlæggelse af kriterierne for levedygtighed i sidste ende ville være væsentligt politisk bestemt, særligt hvor stor en statistisk sandsynlighed der måtte forlanges for at tale om »levedygtighed« i konkrete tilfælde.«

Det tilføjes, at der i Sundhedsministeriets handlingsplan af 13. oktober 1999 for nedbringelse af antallet af provokerede aborter bl.a. lægges op til en styrkelse af den rådgivende indsats over for kvinder, der overvejer abort, herunder en forbedring af de professionelle rådgiveres faglige kompetence.

4.3. Kristeligt Folkepartis beslutningsforslag

I december 1998 fremsatte Kristeligt Folkeparti et forslag til folketingsbeslutning om forbud mod provokeret abort på levedygtige fostre (beslutningsforslag B 69 af 8. december 1998).

Forslaget indebærer, at regeringen skal fremsætte forslag om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse, således at der indføres et forbud mod abort på levedygtige fostre. Forbudet skal efter forslaget sikre fostre mod at blive udsat for provokeret abort, hvis de har »samme alder som tidligere eksempler på levedygtige ekstremt tidligt fødte.« Det foreslås i den for-

bindelse, at sundhedsministeren årligt skal fastsætte »den gældende aktuelle grænse for fostres levedygtighed.« I bemærkningerne til forslaget er det forudsat, at grænsen for tiden må antages at ligge omkring 18.-20. svangerskabsuge.

Der skal efter beslutningsforslaget ikke være mulighed for dispensation fra forbudet. Der skal dog fortsat kunne foretages svangerskabsafbrydelse i tilfælde som nævnt i lovens § 2.

Beslutningsforslaget blev 1. behandlet i Folketinget den 21. januar 1999. Justitsministeren oplyste i den forbindelse, at der ville blive udarbejdet et lovudkast om sene provokerede aborter med henblik på udsendelse i høring i foråret 1999. Der henvises til Folketingstidende 1998/99, side 3163 ff.

5. Justitsministeriets overvejelser.

5.1. Indledende bemærkninger.

Det spørgsmål, som har været rejst i den offentlige debat, er, om der bør være en grænse for, hvor sent i graviditeten tilladelse til svangerskabsafbrydelse kan gives. Spørgsmålet er aktualiseret som følge af udviklingen i de lægevidenskabelige muligheder for at redde tidligt fødte børn. I princippet vil der således efter de gældende regler kunne foretages abort af fostre, der, såfremt de på tidspunktet for indgrebet var blevet født på naturlig måde, kunne have været reddet.

Det er dette dilemma, der er udgangspunktet for Det Etske Råds rapport, jf. ovenfor pkt. 4.2.

Det må antages, at der på årsplan er tale om et meget lille antal svangerskabsafbrydelser, hvor spørgsmålet om levedygtighed med mening kan rejses, jf. nærmere ovenfor pkt. 2.2 og 4.2. En lovregulering vil derfor i det højeste have betydning i nogle ganske få sager om året.

Der er imidlertid tale om en principiel og etisk væsentlig problemstilling, som den gældende lov - i modsætning til, hvad der f.eks. gælder i Norge og Sverige - ikke udtrykkeligt forholder sig til.

På den baggrund finder Justitsministeriet det rigtigst, at der sker en lovmæssig stillingtagen til spørgsmålet. En sådan stillingtagen indebærer en afklaring af, på hvilket stadium i graviditeten en grænse i givet fald bør sættes (nedenfor pkt. 5.2), og af, om der, uanset at grænsen er overskredet, i særlige tilfælde alligevel bør være mulighed for at tillade svangerskabsafbrydelse (nedenfor pkt. 5.3).

5.2. Indførelse af en levedygtighedsgrænse.

Et flertal i Det Etske Råd (ni ud af 15 medlemmer) har anbefalet, at der indføres en øvre tidsmæssig

grænse for tilladelser til svangerskabsafbrydelse, og at denne grænse sættes ved hjælp af et levedygtighedskriterium, jf. ovenfor pkt. 4.2.

Justitsministeriet er enig i dette synspunkt. Det må anses for rigtig og naturligt i selve loven at markere, at der er en principiel forskel mellem tilfælde, hvor der udføres svangerskabsafbrydelse på et foster, som, hvis det kom til verden ved en naturlig fødsel, alligevel ikke ville kunne overleve, og tilfælde, hvor der er tale om et levedygtigt foster. En lovmæssig markering vil også svare til, hvad der bl.a. gælder i Norge og Sverige.

Justitsministeriet finder ikke, at der bør fastsættes en bestemt ugegrænse. Der er herved bl.a. lagt vægt på, at det vil være meget vanskeligt præcist at fastlægge, på hvilket stadium i graviditeten levedygtighed indtræder, og at der ikke vil være mulighed for løbende at indrette praksis i overensstemmelse med en eventuel yderligere udvikling i de lægevidenskabelige muligheder for at redde tidligt fødte børn. Hertil kommer, at en ugegrænse ikke tager højde for den situation, hvor grænsen er overskredet, men hvor det pågældende foster - f.eks. fordi det ikke har nogen hjerne - alligevel ikke kan anses for levedygtigt.

Efter Justitsministeriets opfattelse må vurderingen af levedygtighed derfor på samme måde som i Norge og Sverige ske i forhold til det enkelte foster. Det afgørende bør være, om der er en realistisk udsigt til, at barnet ville kunne overleve i hvert fald i nogle uger, såfremt det på tidspunktet for det påtænkte indgreb kom til verden ved en naturlig fødsel. I så fald bør fosteret anses for levedygtigt og dermed omfattet af den foreslåede skærpelse.

Der er tale om en lægefaglig vurdering i det enkelte tilfælde. Som forholdene er i dag, må det antages, at grænsen i praksis vil ligge omkring udgangen af 24. svangerskabsuge.

5.3. Spørgsmålet om dispensation.

Et væsentligt spørgsmål er, om et forbud mod abort på levedygtige fostre skal være absolut, eller om der fortsat i særlige tilfælde bør være mulighed for at give tilladelse til svangerskabsafbrydelse. Der ses i den forbindelse bort fra tilfælde som nævnt i lovens § 2 om fare for kvindens liv m.v. Her bør der under alle omstændigheder - og som hidtil uden særlig tilladelse - være adgang til svangerskabsafbrydelse.

Det flertal i Det Etske Råd, der har anbefalet en øvre tidsmæssig grænse, har været delt i spørgsmålet om dispensation. Syv medlemmer af flertallet har foreslået, at grænsen skal være ufravigelig, mens to medlemmer - herunder rådets formand - har anbefalet,

at der gives mulighed for dispensation i helt ekstraordinære tilfælde, herunder hvor barnets liv »vil være forbundet med uafhjælpelig svær lidelse«, jf. ovenfor pkt. 4.2.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan problemstillingen - bl.a. i lyset af den foreliggende praksis, jf. ovenfor pkt. 2.2 - begrænses til tilfælde efter lovens § 3, stk. 1, nr. 3, hvor der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse. Det bemærkes i den forbindelse, at der i tilfælde, der er omfattet af de øvrige bestemmelser i § 3, stk. 1, og hvor afbrydelse af svangerskabet samtidig er nødvendig for at afværge fare for moderens liv eller for en alvorlig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred m.v., vil kunne foretages svangerskabsafbrydelse uden tilladelse, jf. den nævnte bestemmelse i lovens § 2. Dette vil bl.a. kunne forekomme, hvor graviditeten skyldes en sædelighedsforbrydelse, herunder incest, jf. § 3, stk. 1, nr. 2.

Justitsministeriet finder det på den baggrund rigtig og forsvarligt at afskære muligheden for tilladelse til svangerskabsafbrydelse på levedygtige fostre i tilfælde omfattet af § 3, stk. 1, nr. 1-2 og 4-6.

Med hensyn til tilfælde omfattet af § 3, stk. 1, nr. 3, kan der efter Justitsministeriets opfattelse næppe udelukkes særlige situationer, hvor en samlet afvejning af modstående hensyn må føre til, at der bør gives tilladelse til svangerskabsafbrydelse. Justitsministeriet finder derfor, at loven fortsat bør holde en mulighed åben for at give tilladelse i sådanne tilfælde. Tilladelse må dog forudsætte, at de omstændigheder, der er nævnt i bestemmelsen, med afgørende vægt taler for det.

Der er tale om en skærpelse i forhold til de strenge krav, som efter loven allerede gælder i dag. Tilladelse til svangerskabsafbrydelse vil herefter kun kunne gives i tilfælde af invaliderende misdannelser m.v. hos fosteret, hvor afgørende hensyn taler for ikke at tvinge kvinden til at gennemføre svangerskabet.

5.4. Sammenfatning.

Lovforslaget bygger på den opfattelse, at muligheden for at give tilladelse til svangerskabsafbrydelse efter lovens § 3 bør afskæres i tilfælde, hvor det pågældende foster må anses for levedygtigt, og at dette bør gælde ubetinget i tilfælde som nævnt i § 3, stk. 1, nr. 1-2 og 4-6.

I tilfælde som nævnt i § 3, stk. 1, nr. 3 (vedrørende fare for alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse hos barnet) bør der fortsat holdes en mulighed åben for at give tilladelse. Tilladelse bør her forudsætte, at de omstændigheder, der er nævnt i bestemmelsen, med afgørende vægt taler for, at der foretages svangerskabsafbrydelse.

Kan det pågældende foster ikke anses for levedygtigt, skal ansøgninger om tilladelse til svangerskabsafbrydelse fortsat bedømmes efter de regler, der gælder i dag, og der vil under alle omstændigheder - uden tilladelse - kunne foretages svangerskabsafbrydelse i tilfælde som nævnt i lovens § 2, hvor der er fare for kvindens liv eller for en alvorlig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred.

Der vil fortsat skulle være enstemmighed i abortsamrådet eller Abortankenævnet for, at tilladelse kan gives, og det sundhedsfaglige personale m.v. vil ligeledes som hidtil kunne fritages for at medvirke ved bl.a. de omhandlede svangerskabsafbrydelser.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget har ingen erhvervs-mæssige eller miljø-mæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

7. Hørte myndigheder m.v.

Lovforslaget har været sendt til høring hos Sundhedsstyrelsen, Amdtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Abortankenævnet, Nævnet for Etnisk Ligestilling, Ligestillingsrådet, Det Ethiske Råd, Det Danske Center for Menneskerettigheder, Den Almindelige Danske Lægeforening, Dansk Selskab for Almen Medicin, Embedslægeforeningen, Praktiserende Lægers Organisation, Foreningen af Speciallæger, Foreningen af Yngre Læger, Dansk Psykolog Forening, Dansk Psykiatrisk Selskab, Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi, Dansk Præsteforening, Den Almindelige Danske Jordemoderforening, Dansk Sygeplejeråd, Børnerådet, Dansk Kvindesamfund, Mødrehjælpen, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Foreningen Sex og Samfund, Landsforeningen Spædbarnsdød, Landsbevægelsen Respekt for Menneskeliv, jordemoder Bente Torp og jordemoder Kirsten Lyck.

F. t. l. vedr. svangerskabsafbrydelse

Samlet vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**Til § 1*

Den foreslåede bestemmelse indebærer en regulering af adgangen til at give tilladelse til svangerskabsafbrydelse i tilfælde, hvor det pågældende foster må anses for levedygtigt.

I sådanne tilfælde vil der ikke længere kunne gives tilladelse efter lovens § 3, stk. 1, nr. 1-2 og 4-6. End-

videre vil der kun kunne gives tilladelse efter nr. 3, såfremt de omstændigheder, der nævnes i bestemmelsen, med afgørende vægt taler for det.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 5.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2000.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

I lov om svangerskabsafbrydelse, jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 633 af 15. september 1986, som
senest ændret ved lov nr. 389 af 14. juni 1995,
foretages følgende ændring:

§ 3. Er 12. svangerskabsuge udløbet, kan en
kvinde, som har bopæl her i landet, få tilladelse
til svangerskabsafbrydelse, hvis:

- 1) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for
barnet medfører fare for forringelse af kvin-
dens helbred på grund af foreliggende eller
truende legemlig eller sjælelig sygdom eller
svækkelsestilstand eller som følge af hendes
øvrige livsforhold,
- 2) graviditeten skyldes omstændigheder som
nævnt i borgerlig straffelovs § 210 eller
§§ 216- 224,
- 3) der er fare for, at barnet på grund af arvelige
anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fo-
stertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller
sjælelig lidelse,
- 4) kvinden på grund af legemlig eller sjælelig
lidelse eller svag begavelse ikke formår at
drage omsorg for barnet på forsvarlig måde,
- 5) kvinden på grund af ung alder eller umoden-
hed ikke for tiden formår at drage omsorg
for barnet på forsvarlig måde, eller
- 6) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for
barnet må antages at ville medføre en alvor-
lig belastning af kvinden, som ikke kan af-
værges på anden måde, således at det af hen-
syn til kvinden, til opretholdelsen af hjem-
met eller omsorgen for familiens øvrige børn
må anses for påkrævet, at svangerskabet af-
brydes. Ved afgørelsen tages hensyn til
kvindens alder, arbejdsbyrde og personlige
forhold i øvrigt samt til familiens boligmæs-
sige, økonomiske og helbredsmæssige for-
hold.

1. I § 3 indsættes som *stk. 3*:

Gældende formulering

Stk. 2. Tilladelse til svangerskabsafbrydelse må kun gives, hvis de forhold, der begrunder ansøgningen herom, har en sådan vægt, at det findes berettiget at udsætte kvinden for den forøgede helbredsmæssige risiko, som indgrebet nu indebærer.

Lovforslaget

»*Stk. 3.* Må fosteret antages at være levedygtigt, kan tilladelse til svangerskabsafbrydelse kun gives, såfremt de i stk. 1, nr. 3, nævnte omstændigheder med afgørende vægt taler for det.«

Oversigt over tilladelser til svangerskabsafbrydelse i perioden 1996-98

Tilladelser i 1996 Hjemmel/fosterets alder	Uge 13/ 14	Uge 15/ 16	Uge 17/ 18	Uge 19/ 20	Uge 21/ 22	Uge 23/ 24	Uge 25/ 26	Uge 27 -	Ialt
§ 3, stk. 1, nr. 1:	1	-	1	1	1	-	-	-	4
§ 3, stk. 1, nr. 3:	42	38	61	60	20	9	-	5	235
§ 3, stk. 1, nr. 4:	-	1	-	1	-	-	-	-	2
§ 3, stk. 1, nr. 5:	5	8	3	2	1	-	-	-	19
§ 3, stk. 1, nr. 6:	87	76	42	12	2	-	-	-	219
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 4:	-	-	1	-	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 5:	-	-	1	-	1	-	-	-	2
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 6:	5	7	7	3	9	-	-	-	31
§ 3, stk. 1, nr. 4 og 5:	-	-	-	1	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 4 og 6:	-	-	2	2	-	-	-	-	4
§ 3, stk. 1, nr. 5 og 6:	8	12	10	4	3	1	-	-	38
§ 3, stk. 1, nr. 1, 3 og 6:	1	-	-	-	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 1, 5 og 6:	1	-	-	1	1	-	-	-	3
§ 3, stk. 1, nr. 3, 5 og 6:	-	-	-	1	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 4, 5 og 6:	-	-	1	-	-	-	-	-	1
I alt:	150	142	129	88	38	10	0	5	562

Tilladelser i 1997 Hjemmel/fosterets alder	Uge 13/14	Uge 15/16	Uge 17/18	Uge 19/20	Uge 21/22	Uge 23/24	Uge 25/26	Ialt
§ 3, stk. 1, nr. 1:	1	3	2	3	-	-	-	9
§ 3, stk. 1, nr. 3:	46	36	73	57	24	4	1	241
§ 3, stk. 1, nr. 4:	6	2	1	-	-	-	-	9
§ 3, stk. 1, nr. 5:	4	1	2	2	-	-	-	9
§ 3, stk. 1, nr. 6:	101	72	36	11	2	1	-	223
§ 3, stk. 1, nr. 1, 3 og 6:	1	-	-	1	1	-	-	3
§ 3, stk. 1, nr. 1, 4 og 5:	1	-	-	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 4:	-	-	1	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 1, 5 og 6:	1	-	2	1	-	-	-	4
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 6:	7	7	6	12	4	1	-	37
§ 3, stk. 1, nr. 2 og 6:	1	-	2	-	-	-	-	3
§ 3, stk. 1, nr. 3, 4 og 6:	-	-	1	-	-	1	-	2
§ 3, stk. 1, nr. 3, 5 og 6:	-	-	-	1	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 4 og 5:	-	-	-	1	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 4 og 6:	2	2	-	-	-	-	-	4
§ 3, stk. 1, nr. 5 og 6:	10	8	12	5	1	-	-	36
I alt:	181	131	138	94	32	7	1	584

Tilladelser i 1998 Hjemmel/fosterets alder	Uge 13/ 14	Uge 15/ 16	Uge 17/ 18	Uge 19/ 20	Uge 21/ 22	Uge 23/ 24	Uge 25/ 26	Uge 27 -	I alt
§ 3, stk. 1, nr. 1:	5	4	1	2	3	-	-	-	15
§ 3, stk. 1, nr. 3:	49	37	62	62	27	7	1	3	248
§ 3, stk. 1, nr. 4:	-	2	1	1	-	-	-	-	4
§ 3, stk. 1, nr. 5:	6	5	3	1	-	-	-	-	15
§ 3, stk. 1, nr. 6:	90	65	22	8	3	-	-	-	188
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 3:	-	-	-	1	1	-	-	-	2
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 4:	1	-	-	-	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 5:	-	1	-	1	1	-	-	-	3
§ 3, stk. 1, nr. 1 og 6:	8	4	9	4	3	2	-	-	30
§ 3, stk. 1, nr. 3 og 6:	-	1	1	-	-	-	-	-	2
§ 3, stk. 1, nr. 4 og 5:	-	-	-	1	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 4 og 6:	2	3	1	1	1	-	-	-	8
§ 3, stk. 1, nr. 5 og 6:	15	11	11	4	-	-	-	-	41
§ 3, stk. 1, nr. 1, 3 og 6:	1	1	-	-	-	-	-	-	2
§ 3, stk. 1, nr. 1, 5 og 6:	1	-	-	-	-	-	-	-	1
§ 3, stk. 1, nr. 1, 3, 4 og 6:	-	-	1	-	-	-	-	-	1
I alt:	178	134	112	86	39	9	1	3	562

Til lovforslag nr. L 76. Skriftlig fremsættelse (27. oktober 1999)

Justitsministeren (Frank Jensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse. (Sene provokerede aborter).

(Lovforslag nr. L 76).

Lovforslaget vedrører de helt sjældne tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om at give tilladelse til svangerskabsafbrydelse i forhold til et foster, som må anses for levedygtigt i den forstand, at det, hvis det på tidspunktet for den ønskede abort i stedet kom til verden ved en naturlig fødsel, måtte antages at ville kunne overleve.

I sådanne tilfælde indebærer lovforslaget, at der som udgangspunkt ikke kan gives tilladelse til svangerskabsafbrydelse. Det kan kun ske, hvis der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, og disse omstændigheder med afgørende vægt taler for, at der foretages svangerskabsafbrydelse.

Tilladelse til svangerskabsafbrydelse i de nævnte tilfælde vil herefter kun kunne gives ved invaliderende misdannelser m.v. hos fosteret, hvor afgørende hensyn taler for ikke at tvinge

kvinden til at gennemføre svangerskabet. Der er tale om en skærpelse i forhold til de strenge krav, som efter loven allerede gælder i dag.

Det må antages, at der på årsplan er tale om et meget lille antal svangerskabsafbrydelser, hvor spørgsmålet om levedygtighed med mening kan rejses. Den foreslåede ordning vil derfor i det højeste have praktisk betydning i nogle ganske få sager om året.

På den anden side er det - også i lyset af den senere tids omfattende debat - regeringens opfattelse, at der er tale om en principiel og etisk væsentlig problemstilling, og at det derfor er rigtigst, at der sker en lovmæssig stillingtagen til spørgsmålet. Efter regeringens opfattelse er den foreslåede ordning udtryk for en rigtig balance mellem de forskellige vægtige og komplicerede hensyn, der gør sig gældende.

Det skal fremhæves, at lovforslaget ikke berører retten til fri abort indtil udløbet af 12. svangerskabsuge eller retten til abort i tilfælde, hvor indgrebet er nødvendigt for at afværge fare for moderens liv og helbred m.v.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg herved anbefale forslaget til det høje Tings velvillige behandling.